

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՎՃՌԱԲԵԿ ԴԱՏԱՐԱՆԻ ՆԱԽԱԳԱՀ

Ո Ր Ո Շ ՈՒ Մ

ԵՆԹԱԿԱՅՈՒԹՅԱՆ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ՎԵՃԸ ԼՈՒԾԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

4 հունվարի 2023 թվական

ք. Երևան

ուսումնասիրելով ըստ հայցի՝ ՀՀ պաշտպանության նախարարության, հայցվորի կողմում վեճի առարկայի նկատմամբ ինքնուրույն պահանջ չներկայացնող երրորդ անձ՝ ՀՀ ֆինանսների նախարարության ընդդեմ անհատ ձեռնարկատեր Գարիկ Սաքանյանի՝ գումարի բռնագանձման պահանջի մասին թիվ ՀԿԴ/0107/02/22 (ԼԴ/4234/02/22) քաղաքացիական գործի ենթակայությունը որոշելու նպատակով այն Վճռաբեկ դատարանի նախագահին ուղարկելու վերաբերյալ ՀՀ հակակոռուպցիոն դատարանի՝ 2022 թվականի դեկտեմբերի 23-ի որոշումը,

Պ Ա Ր Զ Ե Ց Ի

Գործի դատավարական նախապատմությունը.

1. ՀՀ պաշտպանության նախարարությունը 2022 թվականի հուլիսի 27-ին հայցադիմում է ներկայացրել Լոռու մարզի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարան ընդդեմ անհատ ձեռնարկատեր Գարիկ Սաքանյանի, հայցվորի կողմում վեճի առարկայի նկատմամբ ինքնուրույն պահանջ չներկայացնող երրորդ անձ՝ ՀՀ ֆինանսների նախարարության՝ գումարի բռնագանձման պահանջի մասին:

2. Լոռու մարզի առաջին աստիճանի ընդհանուր իրավասության դատարանի՝ 2022 թվականի օգոստոսի 5-ի որոշմամբ հայցադիմումն ընդունվել է վարույթ:

3. Լոռու մարզի առաջին աստիճանի ընդհանուր իրավասության դատարանի՝ 2022 թվականի դեկտեմբերի 13-ի որոշմամբ քաղաքացիական գործը հանձնվել է ՀՀ հակակոռուպցիոն դատարանի քննությանը:

4. 2022 թվականի դեկտեմբերի 22-ին թիվ ԼԴ/4234/02/22 քաղաքացիական գործը ստացվել է ՀՀ հակակոռուպցիոն դատարանում, որին շնորհվել է ՀԿԴ/0107/02/22 համարը:

Հակակոռուպցիոն դատարանի՝ 2022 թվականի դեկտեմբերի 23-ի որոշմամբ քաղաքացիական գործի ենթակայությունը որոշելու նպատակով այն ուղարկվել է ՀՀ Վճռաբեկ դատարանի նախագահին:

5. Գործը ՀՀ Վճռաբեկ դատարանում ստացվել է 2022 թվականի դեկտեմբերի 27-ին:

Ենթակայության վերաբերյալ վեճի լուծման համար էական նշանակություն ունեցող փաստական հանգամանքները.

6. Հղում կատարելով «Հայաստանի Հանրապետության դատական օրենսգիրք» ՀՀ սահմանադրական օրենքի 24-րդ հոդվածի 3-րդ մասին, «ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» թիվ ՀՕ-335-Ն օրենքի 6-րդ հոդվածի 2-րդ մասին, ««Հայաստանի Հանրապետության դատական օրենսգիրք» սահմանադրական օրենքում լրացումներ և փոփոխություններ կատարելու մասին» թիվ ՀՕ-331-Ն ՀՀ սահմանադրական օրենքի 19-րդ հոդվածի 19-րդ, 22-րդ, 23-րդ և 24-րդ մասերին, ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 18-րդ հոդվածի 1-ին մասին և 25-րդ հոդվածի 3.1-րդ մասին, Լոռու մարզի առաջին աստիճանի ընդհանուր իրավասության դատարանը 2022 թվականի դեկտեմբերի 13-ի որոշմամբ քաղաքացիական գործն ըստ ենթակայության ուղարկել է Հակակոռուպցիոն դատարան՝ հետևյալ պատճառաբանությամբ. *«[Գ]երության գույքային և ոչ գույքային շահերի պաշտպանության հայցերով հարուցված քաղաքացիական գործերը ենթակա են քննության ՀՀ հակակոռուպցիոն դատարանի քաղաքացիական գործերով մասնագիտացում ունեցող դատավորների կողմից:*

Հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ սույն գործով ներկայացված է պերության գույքային շահերի պաշտպանության հայց և դատարանության փուլին անցում կատարված

չէ՝ Դատարանը գրնում է, որ ընդհանուր իրավասության դատարանում սույն գործը չի կարող քննվել, և թիվ ԼԴ/4234/02/22 գործը պետք է հանձնվի ՀՀ հակակոռուպցիոն դատարան»¹:

7. Հղում կատարելով «Հայաստանի Հանրապետության դատական օրենսգիրք» ՀՀ սահմանադրական օրենքի 2-րդ հոդվածի 3-րդ մասի 3-րդ կետին, 24-րդ հոդվածի 3-րդ մասին, ՀՀ կառավարության 2019 թվականի հոկտեմբերի 3-ի թիվ 1332-Ն որոշման թիվ 1-ին հավելվածի 58-րդ, 60-րդ և 88-րդ կետերին, ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 3-րդ հոդվածի 1-ին մասին, 26-րդ հոդվածի 1-ին մասին, 41-րդ հոդվածի 1-ին և 3-րդ մասերին, «Դատախազության մասին» ՀՀ օրենքի 29-րդ հոդվածի 2-րդ մասին՝ Հակակոռուպցիոն դատարանը 2022 թվականի դեկտեմբերի 23-ի որոշմամբ գտել է, որ սույն գործը ենթակա է Լոռու մարզի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանին և այդ առնչությամբ դիմել է Վճռաբեկ դատարանի նախագահին՝ նշելով հետևյալը. «(...) Հակակոռուպցիոն դատարանի ենթակայության շրջանակը որոշելիս օրենսդիրը որպես ուղենիշ դիտարկել է միայն կոռուպցիոն բնույթի գործերը նույն դատարանի ինչպես քրեաիրավական, այնպես էլ քաղաքացիաիրավական մասնագիտացման դատավորների համար: Օրենսդրի կամքի այսպիսի դրսևորումը մի կողմից բխում է հակակոռուպցիոն ուզմավարության համապարասիան դրույթներից, մասնավորապես՝ Հակակոռուպցիոն դատարանի՝ որպես կոռուպցիայի դեմ պայքարի ինստիտուցիոնալ մարմնի առաքելությունից, մյուս կողմից պայմանավորված է այն հանգամանքով, որ մասնագիտացված դատարանը, որն ընդգրկում է տարբեր մասնագիտացված դատավորներ, որպես այդպիսին հանդես գալու համար պետք է ունենա որևէ ընդհանուր չափանիշ, որպիսին կարող է դիտարկվել այդ դատարանին ենթակա գործերի ընդհանրական բնույթը:

(...) Հակակոռուպցիոն դատարանը՝ որպես մասնագիտացված դատարան, կոռուպցիայի դեմ պայքարի ինստիտուցիոնալ մարմին է, որը կոչված է ապահովելու կոռուպցիոն բնույթի գործերով քննությունը:

(...) Պետության գույքային և ոչ գույքային շահերի պաշտպանության հայցերով հայցի առարկան պետության գույքային և ոչ գույքային շահերի պաշտպանության պահանջն է, իսկ օբյեկտը՝ պահանջի հիմքում ընկած պետության գույքային և ոչ գույքային շահը:

¹ Տե՛ս քաղաքացիական գործը, հատոր 2, թերթ 19-20:

Այսինքն՝ հայցը կարող է որակվել որպես պետության գույքային և ոչ գույքային շահերի պաշտպանությանն ուղղված միայն այն դեպքում, երբ պետության իրավասու մարմինը քաղաքացիական շրջանատության այլ մասնակիցների դեմ ներկայացնի պետության՝ ենթադրաբար խախտված գույքային կամ ոչ գույքային շահի պաշտպանության պահանջ: Այլ կերպ ասած՝ քննարկվող հայցերով պետության գույքային և ոչ գույքային շահերի պաշտպանությունը պետք է ուղղակիորեն քիսի հայցի առարկայից:

[Պ]ետության շահերի պաշտպանության հայց ներկայացնելու իրավասությունն ունեն բացառապես պետական մարմինները: Դատախազն այդպիսի հայց կարող է ներկայացնել միայն օրենքով նախատեսված դեպքերում, ինչը պայմանավորված է վերջինիս հարուկ սահմանադրաիրավական կարգավիճակով:

(...) Հակակոռուպցիոն դատարանում պետք է քննվեն միայն դատախազի կողմից ներկայացված պետության գույքային և ոչ գույքային շահերի պաշտպանության սպօրինի ծագում ունեցող գույքի բռնագանձման հայցերը, որոնց քննության համար էլ բավարար է համարվել 5 քաղաքացիական մասնագիտացման դատավորի թվաքանակը, նաև նկարի ունենալով, որ Հակակոռուպցիոն դատարանի դատական փարածքը Հայաստանի Հանրապետության ողջ փարածքն է:

Ամփոփելով վերոգրյալը՝ կարելի է եզրակացնել, որ Հակակոռուպցիոն դատարանին ենթակա են դատախազի կողմից հարուցված պետության գույքային և ոչ գույքային շահերի պաշտպանության հայցերը:

(...) Դատարանը գրնում է, որ բացակայել է թիվ ԼՆ/4234/02/22 քաղաքացիական գործը ՀՀ հակակոռուպցիոն դատարանին հանձնելու ենթակայության նախապայմանը, քանի որ գործով ներկայացված չէ դատախազի կողմից հարուցված պետության գույքային շահի պաշտպանության վերաբերյալ հայց:

Վերոգրյալի հաշվառմամբ Դատարանը գրնում է, որ սույն գործը ենթակա չէ քննության Հակակոռուպցիոն դատարանում (...)»²:

Վճռարեկ դատարանի նախագահի պատճառաբանությունները և եզրահանգումը.

² Տե՛ս քաղաքացիական գործը, հատոր 2, թերթեր 27-34:

8. Սույն գործով Վճռաբեկ դատարանի նախագահի առջև բարձրացված իրավական հարցը հետևյալն է. *հիմնավոր է արդյոք ՀՀ հակակոռուպցիոն դատարանի հետևությունն այն մասին, որ թիվ ՀԿԴ/0107/02/22 (ԵԴ/4234/02/22) քաղաքացիական գործն ըստ հայցի՝ ՀՀ պաշտպանության նախարարության, հայցվորի կողմում վեճի առարկայի նկատմամբ ինքնուրույն պահանջ չներկայացնող երրորդ անձ ՀՀ ֆինանսների նախարարության ընդդեմ անհար ձեռնարկարեր Գուրգեն Սաքանյանի՝ գումարի բռնագանձման պահանջի մասին, ենթակա է Լոռու մարզի առաջին արյանի ընդհանուր իրավասության դատարանին:*

9. «Հայաստանի Հանրապետության դատական օրենսգիրք» ՀՀ սահմանադրական օրենքի 2-րդ հոդվածի 3-րդ մասի 3-րդ կետի համաձայն՝ *«Մասնագիտացված դատարաններն են՝ (...) հակակոռուպցիոն դատարանը»:*

«Հայաստանի Հանրապետության դատական օրենսգիրք» ՀՀ սահմանադրական օրենքի 24-րդ հոդվածի 3-րդ մասի համաձայն՝ *«Հակակոռուպցիոն դատարանին են ենթակա (...) քաղաքացիական դատավարության կարգով պետության գույքային և ոչ գույքային շահերի պաշտպանության հայցերով և «Ապօրինի ծագում ունեցող գույքի բռնագանձման մասին» օրենքի հիման վրա գույքի բռնագանձման հայցերով հարուցված քաղաքացիական գործերը (...):»:*

10. Սույն որոշման նախորդ կետում վկայակոչված իրավական նորմերի վերլուծությունից հետևում է, որ հակակոռուպցիոն դատարանին ենթակա քաղաքացիական գործերն են՝ քաղաքացիական դատավարության կարգով պետության գույքային և ոչ գույքային շահերի պաշտպանությանն ուղղված հայցերով և «Ապօրինի ծագում ունեցող գույքի բռնագանձման մասին» ՀՀ օրենքի հիման վրա գույքի բռնագանձման հայցերով հարուցված քաղաքացիական գործերը: Նշվածը հիմք է տալիս փաստելու, որ օրենսդիրը հակակոռուպցիոն դատարանի ենթակայությանն է վերապահել ոչ թե այն գործերը, որոնք **առնչվում են պետության գույքային և ոչ գույքային շահերին**, այլ այն հայցերով գործերը, որոնք **ուղղված են այդ շահերի պաշտպանությանը**: Այսինքն՝ հակակոռուպցիոն դատարանի ենթակայական իրավագործությունը սահմանափակված է **պետության գույքային և ոչ գույքային շահերի պաշտպանությանն ուղղված հայցերի** քննությամբ: Հարկ է նաև նշել, որ այս մոտեցումը բխում է 2021 թվականի ապրիլի 14-ին ընդունված՝ ««Հայաստանի Հանրապետության դատական օրենսգիրք» սահմանադրական օրենքում

լրացումներ և փոփոխություններ կատարելու մասին» թիվ ՀՕ-331-Ն ՀՀ սահմանադրական օրենքի նախագծի ընդունման հիմնավորումներից, համաձայն որոնց, օրենսդիրը հակակոռուպցիոն դատարանին օժտել է մասնագիտացված դատարանի կարգավիճակով և ըստ այդմ՝ նախատեսել այդ դատարանի քննությանը ենթակա քաղաքացիաիրավական վեճերի սահմանափակ շրջանակ³:

Բացի այդ, նույն օրենքի հիմնավորումներից հետևում է, որ ՀՀ հակակոռուպցիոն դատարանի քաղաքացիական մասնագիտացմամբ դատավորների թվակազմը սահմանելիս (5 դատավոր), հիմք են ընդունվել ՀՀ գլխավոր դատախազության ապօրինի ծագում ունեցող գույքի բռնագանձման գործերով վարչության կողմից կատարված ուսումնասիրությունների և դատախազների կողմից դատարաններ ներկայացված՝ պետական շահերի պաշտպանության հայցերի վերաբերյալ վիճակագրական տվյալները: Նշվածը հիմք է տալիս հետևություն անելու, որ օրենսդրի նպատակն է եղել **հակակոռուպցիոն դատարանի ենթակայությանը վերապահել պետության գույքային և ոչ գույքային շահերի պաշտպանությանն ուղղված հայցերի քննությունը, որոնք ներկայացվել են ՀՀ դատախազության կողմից**⁴:

11. Սույն քաղաքացիական գործի նյութերի ուսումնասիրությունից հետևում է, որ.

- ՀՀ պաշտպանության նախարարությունը 2022 թվականի հուլիսի 27-ին հայցադիմում է ներկայացրել Լոռու մարզի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարան ընդդեմ անհատ ձեռնարկատեր Գուրգեն Սաքանյանի՝ գումարի բռնագանձման պահանջի մասին⁵, որը Լոռու մարզի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանի՝ 2022 թվականի օգոստոսի 5-ի որոշմամբ ընդունվել է վարույթ⁶,

- հղում կատարելով «Հայաստանի Հանրապետության դատական օրենսգիրք» ՀՀ սահմանադրական օրենքի 24-րդ հոդվածի 3-րդ մասին, «ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» թիվ ՀՕ-335-Ն օրենքի 6-րդ հոդվածի 2-րդ մասին, ««Հայաստանի Հանրապետության

³ Տե՛ս 2021 թվականի ապրիլի 14-ին ընդունված՝ ««Հայաստանի Հանրապետության դատական օրենսգիրք» սահմանադրական օրենքում լրացումներ և փոփոխություններ կատարելու մասին» թիվ ՀՕ-331-Ն ՀՀ սահմանադրական օրենքի նախագծի հիմնավորումները՝ ՀՀ Ազգային ժողովի պաշտոնական կայքէջում հետևյալ հղմամբ՝ http://www.parliament.am/draftreading_docs7/K-785_DR2.pdf

⁴ Տե՛ս նույն տեղում:

⁵ Տե՛ս սույն որոշման 1-ին կետը:

⁶ Տե՛ս սույն որոշման 2-րդ կետը:

դատական օրենսգիրք» սահմանադրական օրենքում լրացումներ և փոփոխություններ կատարելու մասին» թիվ ՀՕ-331-Ն ՀՀ սահմանադրական օրենքի 19-րդ հոդվածի 19-րդ, 22-րդ, 23-րդ և 24-րդ մասերին, ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 18-րդ հոդվածի 1-ին մասին և 25-րդ հոդվածի 3.1-րդ մասին՝ Լոռու մարզի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանը 2022 թվականի դեկտեմբերի 13-ի որոշմամբ քաղաքացիական գործն ըստ ենթակայության ուղարկել է Հակակոռուպցիոն դատարան՝ այն պատճառաբանությամբ, որ սույն գործով ներկայացված է պետության գույքային շահերի պաշտպանության հայց և դատաքննության փուլին անցում կատարված չէ, ուստի՝ թիվ ԼԴ/4234/02/22 քաղաքացիական գործը պետք է հանձնել հակակոռուպցիոն դատարան⁷,

- հղում կատարելով «Հայաստանի Հանրապետության դատական օրենսգիրք» ՀՀ սահմանադրական օրենքի 2-րդ հոդվածի 3-րդ մասի 3-րդ կետին, 24-րդ հոդվածի 3-րդ մասին, ՀՀ կառավարության 2019 թվականի հոկտեմբերի 3-ի թիվ 1332-Ն որոշման թիվ 1 հավելվածի 58-րդ, 60-րդ և 88-րդ մասերին, ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 3-րդ հոդվածի 1-ին մասին, 26-րդ հոդվածի 1-ին մասին, 41-րդ հոդվածի 1-ին և 3-րդ մասերին, «Դատախազության մասին» ՀՀ օրենքի 29-րդ հոդվածի 2-րդ մասին՝ Հակակոռուպցիոն դատարանը 2022 թվականի դեկտեմբերի 23-ի որոշմամբ գտել է, որ սույն գործը ենթակա է Լոռու մարզի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանին և այդ առնչությամբ դիմել է Վճռաբեկ դատարանի նախագահին՝ նշելով, որ հակակոռուպցիոն դատարանում պետք է քննվեն միայն դատախազի կողմից ներկայացված պետության գույքային և ոչ գույքային շահերի պաշտպանության ապօրինի ծագում ունեցող գույքի բռնագանձման հայցերը, այսինքն՝ հակակոռուպցիոն դատարանին ենթակա են դատախազի կողմից հարուցված պետության գույքային և ոչ գույքային շահերի պաշտպանության հայցերը, հետևաբար՝ բացակայում է թիվ ԼԴ/4234/02/22 քաղաքացիական գործը հակակոռուպցիոն դատարանին հանձնելու ենթակայության նախապայմանը, ուստի՝ սույն գործը ենթակա չէ քննության հակակոռուպցիոն դատարանում⁸:

⁷ Տե՛ս սույն որոշման 6-րդ կետը:

⁸ Տե՛ս սույն որոշման 7-րդ կետը:

12. Նախորդ կետում մեջբերված փաստական հանգամանքները գնահատելով սույն որոշման 9-10-րդ կետերում վկայակոչված իրավադրույթների և արտահայտված իրավական դիրքորոշումների լույսի ներքո, հարկ է փաստել, որ սույն գործով Լոռու մարզի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարան հայցադիմում է ներկայացվել ՀՀ պաշտպանության նախարարության կողմից ընդդեմ անհատ ձեռնարկատեր Գարիկ Սաքանյանի՝ գումարի բռնագանձման պահանջի մասին: Այսինքն՝ հայցադիմումի առարկան կազմում է անհատ ձեռնարկատեր Գարիկ Սաքանյանից գումար բռնագանձելու պահանջը, որը թեև կարող է նաև առնչվել պետության գույքային և ոչ գույքային շահերին, սակայն ուղղակիորեն միտված չէ այդ շահերի պաշտպանությանը: Այլ կերպ, հայցադիմումի առարկան չի հետապնդում հանրային այնպիսի շահի պաշտպանության նպատակ, որն օրենսդրի կողմից նախատեսվել է որպես ՀՀ հակակոռուպցիոն դատարանի կողմից գործերի քննության նախապայման:

13. Վերը շարադրվածը հիմք է տալիս փաստելու, որ ՀՀ հակակոռուպցիոն դատարանի հետևությունն այն մասին, որ թիվ ՀԿԴ/0107/02/22 (ԵԴ/4234/02/22) քաղաքացիական գործն ըստ հայցի՝ ՀՀ պաշտպանության նախարարության, հայցվորի կողմում վեճի առարկայի նկատմամբ ինքնուրույն պահանջ չներկայացնող երրորդ անձ՝ ՀՀ ֆինանսների նախարարության ընդդեմ անհատ ձեռնարկատեր Գարիկ Սաքանյանի՝ գումարի բռնագանձման պահանջի մասին, ենթակա է Լոռու մարզի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանին, հիմնավոր է:

14. Վերոգրյալի հիման վրա, գտնում եմ, որ ՀՀ պաշտպանության նախարարության հայցի հիման վրա հարուցված թիվ ՀԿԴ/0107/02/22 (ԼԴ/4234/02/22) քաղաքացիական գործը ենթակա է Լոռու մարզի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանի քննությանը:

Հիմք ընդունելով վերոշարադրյալը և ղեկավարվելով ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 26-րդ հոդվածով՝

Ո Ր Ո Շ Ե Ց Ի

թիվ ՀԿԴ/0107/02/22 (ԵԴ/4234/02/22) քաղաքացիական գործն ըստ հայցի՝ ՀՀ պաշտպանության նախարարության, հայցվորի կողմում վեճի առարկայի նկատմամբ

ինքնուրույն պահանջ չներկայացնող երրորդ անձ՝ ՀՀ ֆինանսների նախարարության ընդդեմ անհատ ձեռնարկատեր Գարիկ Սաքանյանի՝ գումարի բռնագանձման պահանջի մասին, ենթակա է Լոռու մարզի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանին:

ԼԻԼԻԹ ԹԱԴԵՎՈՍՅԱՆ